

**Journal iranian political sociology**

**Vol. ۵, No.۷, Mehr ۲۰۲۲**

**<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.311239.2503>**

**Designing a model for measuring public political trust in the government**

**Abstract :**

The main purpose of this study is to design a model for measuring public political trust in government. In order to identify the indicators and components, Q technique has been used. For this reason, the forum was first compiled using the research literature. Then the representative of the forum was formed using the opinions of experts. A mix of MPs, organizational experts, university professors and ordinary people (۳۰ people) were selected as participants in the Q technique. Finally, by collecting and analyzing the opinions of the participating group, a mental model (politicalism) was identified. According to the results, the general trend of political trust decreases with increasing level of education. Among the indicators of trust in political institutions, the least trust has been directed to the executive branch and the Guardian Council, respectively, which is probably part of this issue due to socio-political actions and events during the research period. This is while the level of trust in the official military and law enforcement forces of the country, such as the police, the army, etc., has the highest average. Also, the level of political trust will affect the level of public trust in government organizations in a society. The result is that the degree to which people gain the trust of bureaucracies can be a criterion for valuing and determining political trust. In this way, governments can use the tools to improve public trust in government organizations to promote political trust.

**Keywords:** Q model, political trust, public trust in government, factor analysis

منصوره مرادی حقیقی<sup>۱</sup>

تاریخ دریافت : ۱۳۹۹/۱۱/۲۰

کرم‌اله دانشفرد (نویسنده مسئول)<sup>۲</sup>

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۵/۱۳

ناصر میرسپاسی<sup>۳</sup>فرشاد حاج علیان<sup>۴</sup>

چکیده :

هدف اصلی این تحقیق طراحی الگوی سنجش اعتماد سیاسی عمومی به دولت می باشد. به منظور شناسایی شاخص‌ها و مولفه‌ها از تکنیک کیو استفاده شده است. به همین جهت ابتدا با استفاده از ادبیات تحقیق تالار گفتمان گردآوری شد. سپس نمونه معرف تالار گفتمان با استفاده از نظرات متخصصین شکل گرفت. ترکیبی از نمایندگان مجلس، کارشناسان سازمانی، اساتید دانشگاه و مردم عادی (۳۰ نفر) به عنوان مشارکت کنندگان تکنیک کیو انتخاب شدند. در نهایت با جمع‌آوری و تحلیل نظرات گروه مشارکت کننده الگوی ذهنی (سیاست‌گرایی) شناسایی شد. براساس نتایج بدست آمده روند کلی اعتماد سیاسی با افزایش سطح تحصیلات کاهش می‌یابد. در میان شاخص‌های اعتماد به نهادهای سیاسی کمترین اعتماد به ترتیب معطوف به قوه مجریه و شورای نگهبان بوده است که احتمالاً بخشی از این مساله متاثر از کنش‌ها و رخدادهای سیاسی اجتماعی بازه زمانی انجام پژوهش می‌باشد. این درحالی است که میزان اعتماد به نیروهای نظامی و انتظامی رسمی کشور مثل پلیس، ارتش و... بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین میزان اعتماد سیاسی بر سطح اعتماد عمومی به سازمان‌های دولتی در یک جامعه تاثیر گذار خواهد بود. نتیجه آن است که میزان جلب اعتماد مردم توسط بوروکراسی‌ها می‌تواند معیار یا ملاکی برای ارزش‌گذاری و تعیین اعتماد سیاسی باشد. به این ترتیب دولت‌ها می‌توانند با استفاده از ابزارهای بهبود اعتماد عمومی نسبت به سازمان‌های دولتی در راستای ارتقای اعتماد سیاسی حرکت نمایند.

**کلمات کلیدی :** مدل کیو، اعتماد سیاسی، اعتماد عمومی به دولت، تحلیل عاملی

<sup>۱</sup>گروه مدیریت دولتی، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

[mansoureh.moradihaghi@gmail.com](mailto:mansoureh.moradihaghi@gmail.com)

<sup>۲</sup>گروه مدیریت دولتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

[daneshfard@srbiau.ac.ir](mailto:daneshfard@srbiau.ac.ir)

<sup>۳</sup>گروه مدیریت دولتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

[n.mirsepasi@srbiau.ac.ir](mailto:n.mirsepasi@srbiau.ac.ir)

<sup>۴</sup>گروه مدیریت دولتی، واحد فیروزکوه، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

[f.hajalian@gmail.com](mailto:f.hajalian@gmail.com)

## ۱. مقدمه

به اعتقاد رابرت بهن<sup>۱</sup> (۱۹۹۵) اعتماد یکی از سه مسئله بزرگی است که اندیشمندان مدیریت دولتی همواره با آن مواجه بوده‌اند. اهمیت این مفهوم از آنجا نشأت می‌گیرد که در هر رابطه اجتماعی چه در قالب روابط اعضای یک گروه کوچک دوستانه و یا یک گروه نخستین و چه در میان اعضای حقیقی و حقوقی یک جامعه این عنصر کم‌وبیش وجود دارد و تصور رابطه یا تعاملات اجتماعی بدون وجود حداقلی از اعتماد غیرممکن است؛ بنابراین اعتماد صرفاً در بستر اجتماعی نمود پیدا می‌کند این بدان معناست که برای ظهور اعتماد حداقل به دو کنشگر نیاز است و بر این اساس می‌توان اعتماد را داشتن این انتظار مثبت تعریف کرد که دیگران، (چه با کلمات، چه در اعمال و چه در تصمیمات) فرصت‌طلبانه رفتار نمی‌کنند (رابینز، ۱۳۸۵: ۲۸۲). اعتماد جزء مفاهیمی است که در علوم مختلف توسط صاحب‌نظران مورد بررسی قرار گرفته و بنا بر پارادایم حاکم بر هر کدام از این علوم تعاریف متفاوتی از آن ارائه گردیده است (Guido، ۲۰۰۴)؛ اما در بررسی تعاریفی که تاکنون در خصوص اعتماد مطرح شده است چند عنصر مشترک را می‌توان در همه این تعاریف مشاهده کرد. اولین عنصر، این ایده است که اعتماد یک باور است به عبارت دیگر اعتماد باوری است در خصوص اعمالی که افراد انجام خواهند داد یا انجام نخواهند داد و پیامدهایی که این اعمال خواهند داشت. عنصر دوم اینکه همه روابط مبتنی بر اعتماد همواره با نوعی مخاطره همراه است. پس اعتماد راهی است برای کاهش عدم اطمینان افراد نسبت به اعمال و اقدامات در آینده. سومین عنصر اصلی اعتماد در تعاریف ارائه شده این است که این پدیده به ارزیابی ما از میزان قابلیت اعتماد دیگران بستگی دارد.

علاوه بر تعاریف محققان دیگری بر سطوح و ابعاد اعتماد تمرکز کرده‌اند. به‌طور مثال از نظر بهزاد (۱۳۸۳) اعتماد دارای ساختار و پیوستاری است که شکل‌گیری آن بر اساس فرآیندی روان‌شناختی - اجتماعی صورت می‌گیرد برخی از اندیشمندان (میلر و لیستاگ، ۱۹۹۰: ۳۵۸، نیوتن و نوریس ۲۰۰۰: ۵۳) در بررسی اعتماد عمومی دو بعد اعتماد سیاسی و اعتماد اجتماعی را برای آن در نظر گرفته‌اند و معتقدند سنجش و اندازه‌گیری اعتماد عمومی تا حد زیادی به این دو مفهوم بستگی دارد. از این رو اعتماد سیاسی به حکومت را می‌توان یکی از ابعاد بسیار مهم مفهوم اعتماد عمومی به حساب آورد. اعتماد سیاسی از نظر سبترین به احساس مردم در مورد متصدیان سیاسی و سیاست‌های آنان بازمی‌گردد. لیپست و اشنايدر هم در کالبدشناسی اعتماد، اعتماد سیاسی را محدود به رهبران سیاسی و رهبران نهادهای اصلی می‌داند و مدعی هستند هرگاه مردم تصور کنند که سیاستمداران فقط به فکر منافع خود هستند اطمینان به دولت کاهش می‌یابد. اعتماد سیاسی از نظر ایستون مجموعه‌ای از نگرش‌های مثبت نسبت به موضوعات یا سوزدهای سیاسی است (Bashir، ۲۰۱۰). در یک جمع‌بندی کلی می‌توان گفت که اعتماد سیاسی به احساس توانمندی سیاسی افراد برمی‌گردد و نقطه مقابل بیگانگی سیاسی است. از نظر ابعاد اعتماد سیاسی، با توجه به نظریات بریتز، ابعاد اعتماد سیاسی را می‌توان در طیفی وسیع بین اعتماد سیاسی عام / انتزاعی تا اعتماد سیاسی خاص / به‌هم‌پیوسته در نظر گرفت که شامل سه بعد اعتماد سیاسی است

با توجه به این که اعتماد سیاسی یکی از جنبه‌های مهم مفهوم اعتماد است، در آغاز این بخش ابتدا مشخص می‌کنیم که منظور ما از اعتماد سیاسی کدام واژه لاتین است. در ادبیات اعتماد سیاسی بعضاً به سه مفهوم *political trust*.

<sup>۱</sup> - Behn

Political confidence, Political Efficacy مواجه می‌شویم. ابتدا هر یک از این اصطلاحات تعریف و سپس آنچه مورد نظر این پژوهش است، مشخص می‌شود. Political Efficacy یا قابلیت سیاسی، به احساس شهروندان درباره اثرات کنشی آن‌ها بر رخدادها (امور) سیاسی می‌پردازد. این مفهوم نشان‌گر اعتقاد افراد به تأثیرگذاری‌شان بر تغییرات سیاسی و اجتماعی است. ریشه این اصطلاح به روان‌شناسی اجتماعی و به مفاهیمی چون شایستگی فردی اعتماد به نفس، ارزیابی از توانایی خود و قابلیت‌های شخصی برمی‌گردد؛ و نقطه مقابل از خودبیبگانگی سیاسی است. لذا بیشتر در نظام‌های دموکراتیک کاربرد دارد. واژه Efficacy نیز جهت‌گیری تعمیم‌یافته به سوی موضوعات سیاسی است که در طول زمان کم‌وبیش ثابت می‌ماند؛ اما اعتماد سیاسی از نظر سیتزین<sup>۲</sup> به احساس مردم در مورد متصدیان سیاسی و سیاست‌های آنان بازمی‌گردد. لپست و آشنایدر<sup>۳</sup> هم در کالبدشکافی اعتماد، اطمینان سیاسی را محدود به رهبران سیاسی و رهبران نهادهای اصلی و مدعی هستند هرگاه مردم تصور کنند که سیاست‌مداران فقط به فکر منافع خود هستند، اطمینان به دولت کاهش می‌یابد و این امر به شدت تأثیر رسانه‌های تبلیغاتی بستگی دارد. لازارواسفلد و مرتون هم در مقاله‌ای تحت عنوان تأثیر رسانه‌ها بر اعتماد سیاسی، ریشه واژه اطمینان<sup>۴</sup> را از واژه لاتین Faith together دانسته و آن را برای اطمینان به مسئولان سیاسی به کار برده‌اند. اعتماد سیاسی از نظر استیون مجموعه‌ای از نگرش‌های مثبت نسبت به موضوعات یا سوژه-هایی سیاسی است (Salminen, ۲۰۰۹)

بر این اساس با توجه به نقش پراهمیت عنصر اعتماد متقابل دولت و مردم در حیات و شکوفایی یک جامعه پژوهش حاضر در پی پاسخ به پرسش‌های زیر هست: آیا می‌توان با استفاده از یافته‌های محققان پیشین در خصوص عوامل اصلی تعیین‌کننده اعتماد عمومی به دولت یک چهارچوب نظام‌مند و طبقه‌بندی‌شده و نسبتاً جامع‌تر را در این زمینه تدوین نمود؟ رابطه اعتماد در حوزه اداری با اعتماد در حوزه سیاسی چیست و چگونه تعریف می‌شود؟ عامل عملکرد و پاسخگویی دولت‌ها چگونه بر اعتماد سیاسی و اداری تأثیر می‌گذارد؟

در این مقاله به منظور پاسخ به سوال مذکور، نخست مبانی مفهومی و چارچوب نظری پژوهش معرفی خواهد شد. پس از آن، روش و ابزارها و تکنیک‌های پژوهش و نحوه اجرای آن شرح داده خواهد شد سپس اهم یافته‌های پژوهش ارائه و سرانجام به نتایج ارائه خواهد شد.

## ۱-۲- چارچوب نظری پژوهش :

منظور از اعتماد سیاسی در این مقاله، اعتماد و اطمینان مردم به صلاحیت، کارآمدی و عملکرد نظام سیاسی، سیاست‌ها و کارگزاران سیاسی است، که ارتباط عمومی و عوامل سیاسی و ارتباط اعتماد عمومی و اعتماد سیاسی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

## ۱-۲-۱- ارتباط اعتماد عمومی و عوامل سیاسی

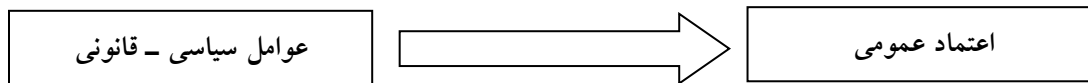
همچنین اندیشمندان بر این باورند که گاهی عوامل سیاسی جهت دهنده یا تعدیل‌کننده اعتماد مردم هستند. از این دیدگاه جدال میان طرفداران احزاب و یا وقوع منازعات شدید سیاسی نگاه منفی را نسبت به دولت در پی خواهد داشت.

<sup>۲</sup> - Citrin

<sup>۳</sup> - Lipset & Schneider

<sup>۴</sup> - Confidence

به‌علاوه نوستات<sup>۵</sup> اظهار می‌دارد که اعتماد عمومی به دولت به‌واسطه اتخاذ سیاست‌های نامناسبی که سوءظن و بدگمانی را به دنبال دارند، آسیب می‌بیند. (Naustadt, ۱۹۹۷: ۷۷۹: ۲۰۱) برای نمونه عملکرد احزاب سیاسی در طول دوران تصاحب قدرت در کشورها این باور عمیق را در مردم ایجاد نموده است که هر حزبی حاکم شود بر اساس سیستم تاراج عمل نموده و فقط به منافع حزبی خود می‌اندیشد و کلیه انتصابات بر محور حزب‌گرایی صورت خواهد گرفت. لذا خط‌مشی‌های تدوین‌شده به‌وسیله این احزاب با نیت گروهی و جناحی است نه بر پایه منافع عموم مردم (Smith and Hustman ۱۹۹۷: ۳۰۹ - ۳۷۸) بیشتر مردم نسبت به نحوه مبارزات مقامات سیاسی برای تصدی پست‌های سیاسی که تعیین‌کننده مدیران سازمان‌های دولتی هستند؛ و امروزه در بسیاری از کشورها متداول است، به دیده منفی نگاه می‌کنند. مردمان این کشورها غالباً از جملات شخصی تند سیاسیون به یکدیگر بسیار متنفرند آن‌ها نحوه مبارزات انتخاباتی را تجلی نیت و مقاصد این افراد می‌دانند و تصور می‌کنند که چنین افرادی پس از تصدی یک پست سیاسی، کسانی را در سمت مدیریت سازمان‌های دولتی قرار خواهند داد که نیت شخصی و مقاصد حزبی آن‌ها را جامعه عمل ببوشانند. از این‌رو بی‌اعتمادی مردم نسبت به سازمان‌های دولتی در این مسئله ریشه دارد. (Ryan, ۱۹۹۹: ۵) بسیاری از مردم تصور می‌کنند که افرادی که در مبارزات انتخاباتی برای تصدی مقام سیاسی تلاش می‌کنند و مدیران دولتی منصوب این افراد، صرفاً به منافع مالی ناشی از پست‌های دولتی علاقه‌مند هستند لذا به نحوه تأمین منابع مالی انتخابات بسیار مشکوک می‌باشند. (الوانی و دیگران، ۱۳۸۰: ۱۳ - ۹) در همین راستا پژوهش‌ها حاکی از آن است که بروز فساد و گسترش آن در نظام‌های دموکراتیک میزان اطمینان مردم را به‌نظام سیاسی - اداری کاهش می‌دهد و مشروعیت سیاسی را مخدوش می‌سازد (Seligson, ۲۰۰۲) (۳۰ - ۶۲: ۲۰۰۱: ۳۰ - ۴۳B, Mishler and Rose, ۲۰۰۱) این نتیجه‌گیری در بسترهای محیطی متفاوت صدق می‌کند. همان‌گونه که دل‌پورتا<sup>۶</sup> می‌گوید فساد سیاسی باعث تخریب و تضعیف عملکرد دولت می‌شود و اعتماد عمومی را به ظرفیت و قابلیت حکومت برای طرح نیازهای شهروندان و پاسخگویی به آن به‌شدت کاهش می‌دهد. در هر صورت انتظار می‌رود که یک رابطه منفی قوی بین اعتماد عمومی و عنصر فساد برقرار باشد، یعنی هر چه سطح فساد یا به عبارت بهتر ادراک عمومی از فساد پایین‌تر باشد میزان اعتماد عمومی به دولت بالاتر است! اگرچه دو موضوع فساد واقعی و فساد ادراک‌شده مهم هستند اما باید دانست که آنچه مبنای سایر نگرش‌های مردم در سطح عمومی قرار می‌گیرد و رفتارهای آتی شهروندان را جهت می‌دهد، چگونگی ادراک آنان از مؤلفه‌هایی کلیدی در عرصه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی است. بالاخره نوریس استدلال می‌کند؛ که میزان پشتیبانی عمومی در درون دموکراسی‌ها در میان آن دسته از دموکراسی‌هایی بیشتر است که حقوق سیاسی و آزادی‌های مدنی آن‌ها وسیع‌تر است. (Norris, ۱۹۹۹: ۲۲۳) به بیان ساده او چنین وانمود می‌کند که در کشورهایی با دموکراسی‌های بهتر سطح اعتماد عمومی نیز بالاتر است. البته این گفته به‌واسطه نتایجی که وی گزارش می‌کند تقویت می‌گردد. کشورهایی که کیفیت دموکراسی (آزادی - مشارکت، قانونمندی و ...) وضعیت نظام سیاسی - اداری آن‌ها بهتر است سطح بالاتری از حمایت سیاسی را دارا هستند.



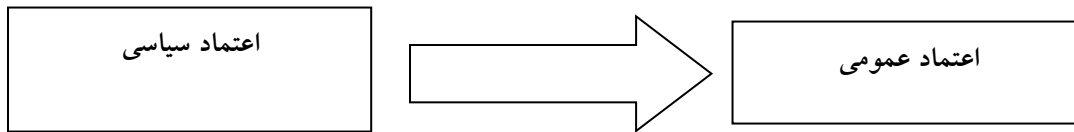
<sup>۵</sup> - Neustadt, ۱۹۹۷

<sup>۶</sup> - Dellaporta, ۲۰۰۰

شکل ۱- ارتباط بین اعتماد عمومی و متغیرهای سیاسی - قانونی (۲۲۳: ۱۹۹۹، Norris)

### ۱-۲-۲-ارتباط اعتماد عمومی و اعتماد سیاسی

از آنجایی که نهادهای عمومی و بوروکراسی‌های دولت نماینده نظام سیاسی کشورها و برخاسته از آن به شمار می‌روند لذا فرض بر آن است که هرچقدر این نهادها در جلب اعتماد و اطمینان مردم توفیق بیشتری کسب کنند سطح اعتماد به نظام سیاسی به‌عنوان پشتوانه و مبنای جهت‌گیری‌ها و فعالیت‌های نظام اداری نیز افزایش خواهد یافت. این موضوع تداعی‌کننده بحث قدیمی رابطه سیاست و اداره است و به‌خوبی می‌توان نحوه تأثیرگذاری بوروکراسی‌ها بر حوزه سیاسی را در قالب مدل مذکور نشان داد.



شکل ۲- ارتباط بین اعتماد عمومی و اعتماد سیاسی

به این ترتیب برای نخستین بار در این مدل چهار مفهوم عوامل مستقیم (درونی) عوامل غیرمستقیم (استراتژیک محیطی)، اعتماد عمومی به دولت و سازمان‌های دولتی و اعتماد سیاسی در قالب یک مدل جامع و نظام‌مند تلفیق گشته‌اند. به بیان دیگر سال‌ها است که نظریه‌پردازان این حوزه عقیده دارند دولت‌های اثربخش، کارآمد، پاسخگو و دارای شاخص-های عملکرد بالا نسبت به جلب اعتماد عمومی در جامعه توفیق می‌یابند. در کنار این پژوهش‌ها تحقیقات دیگری نیز در حوزه اعتماد سیاسی مطرح شده‌اند و عوامل غیرمستقیمی همچون مشارکت اجتماعی، سطح دین‌داری، اعتماد اجتماعی، رسانه‌های داخلی و خارجی و نظایر آن را (که گاهی ارتباط مستقیمی هم به نحوه عملکرد کنونی دولت ندارند) به‌عنوان عناصر مؤثر بر اعتماد عمومی به دولت‌ها یا اعتماد سیاسی برشمرده‌اند.

مرادی و دلاوری ۱۳۹۸ در تحقیقی به سنجش اعتماد سیاسی و شناسایی عوامل مؤثر بر آن در استان کردستان پرداخته است. براساس یافته‌های مقاله، لازم است دولت و نهادهای مرکزی و محلی هرچه بیشتر سیاست‌ها و عملکردهای معطوف به امنیت، فرصت‌های اشتغال، رفاه و فرصت‌های مشارکت را در این استان تقویت می‌کند. ایساک کوفی منش ۲۰۲۰ در تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای تأثیر اعتماد سیاسی بر پذیرش خدمات دولت الکترونیکی پرداخته است. این مطالعه به دنبال بررسی تأثیرات متفاوت اعتماد سیاسی بر پذیرش خدمات دولت الکترونیک بین دانشجویان خارجی و چینی بود. تجزیه و تحلیل مقایسه‌ای نشان داد که اعتماد سیاسی، امید به عملکرد و نفوذ اجتماعی همه پیش‌بینی‌های قابل توجهی در مورد قصد استفاده از خدمات دولت الکترونیک توسط دانشجویان خارجی و چینی هستند.

دیوید مکدونالد ۲۰۲۰ به اعتماد سیاسی و حمایت از مهاجرت در جامعه عمومی آمریکا پرداخته است. این یافته‌ها اهمیت سیاسی اعتماد به دولت را نشان می‌دهد و نشان می‌دهد که نگرش‌های عمومی نسبت به مهاجرت تنها ناشی از احساسات نسبت به گروه‌های مهاجر، حزب‌گرایی، ارزش‌های سیاسی اصلی و یا ویژگی‌های شخصیتی نیست، بلکه تحت تأثیر اعتماد به دولت، بازیگری که بیشترین مسئولیت را دارد، قرار می‌گیرد. برای مدیریت سیاست مهاجرت

در مرحله نظری به شیوه قیاسی مدل مفهومی و چهارچوب تئوریک بر اساس مبانی نظری و مدل‌های مختلف تدوین شد. در این مرحله ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های برگرفته از مبانی نظری و پژوهش‌های انجام شده در زمینه موضوع و مطالعات اکتشافی مبانی شناسایی مدل مفهومی قرار گرفت. با انجام مطالعات نظری، یک مدل مفهومی اولیه ارائه گردید. به این مفهوم که پس از شناخت لازم از مبانی علمی و مدل‌های موجود که طی آن اصلی‌ترین ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها شناسایی گردید و سپس طی چندین مرحله استفاده از فن کیو با حدود ۱۲۰ نفر متشکل از اساتید دانشگاه، نمایندگان مجلس، مدیران اجرایی بخش دولتی و مردم ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها شناسایی گردید و اصلاح شد و پس از انجام اصلاحات نهایی و بررسی روایی و تأیید آن‌ها، مبانی بررسی‌ها و تحلیل‌های میدانی فراهم گردید. پژوهش حاضر بر مبنای هدف از نوع توصیفی و از شاخه پیمایشی است که می‌توان به‌نوعی آن را میدانی نیز به‌حساب آورد. از لحاظ قابلیت استفاده پژوهش کاربردی، از نظر زمان اجرا مقطعی و از جنبه فنون مورد استفاده وجه غالب استفاده از روش‌های کمی است.

#### ۱-۲- روش شناسی کیو

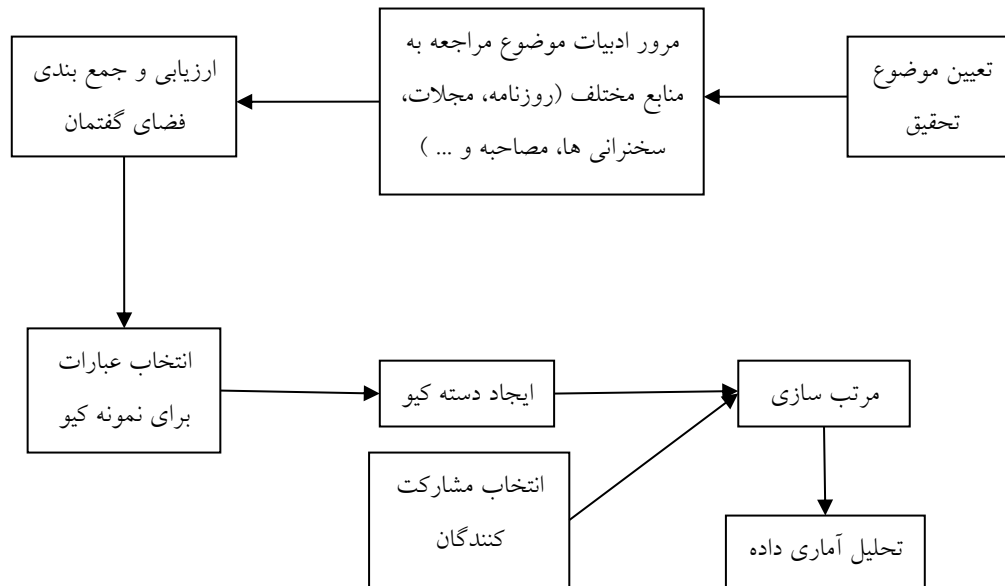
روش شناسی کیو، فنی است که پژوهشگر را قادر می‌سازد تا اولاً ادراکات<sup>۷</sup> و عقاید<sup>۸</sup> فردی را شناسایی و طبقه‌بندی کند و ثانیاً به دسته‌بندی گروه‌های افراد بر اساس ادراکاتشان بپردازد. هدف اصلی این فن، آشکار ساختن الگوهای مختلف تفکر است، نه شمارش تعداد افرادی که تفکرات مختلفی دارند. ویژگی فوق، این روش شناسی را به روش‌های تحقیق کیفی نزدیک می‌سازد. با وجود این، روش شناسی کیو از بعد کمی نیز برخوردار است، زیرا از روش‌های آماری مانند تحلیل عاملی<sup>۹</sup> و تحلیل مؤلفه‌های اصلی<sup>۱۰</sup> برای دسته‌بندی افراد کمک می‌گیرد. شکل ۳، مراحل فرایند مطالعه کیو را به تصویر می‌کشد.

<sup>۷</sup> - Perceptions

<sup>۸</sup> - Opinions

<sup>۹</sup> - Factor Analysis

<sup>۱۰</sup> - Principle Components Analysis



شکل ۳- مراحل فرایند اجرای یک تحقیق با روش کیو

مدل مورد استفاده برای تهیه پرسش نامه این تحقیق شامل مفهوم، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مختلف است. ابعاد و مؤلفه‌های الگوی عملیاتی پژوهش در قالب جداول جداگانه‌ای نشان داده شده‌اند و منابع تدوین ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشند.

### ۳. یافته‌های تحقیق:

برای شناسایی الگوهای ذهنی، رتبه‌بندی و مرتب‌سازی کیو شد و تحلیل SPSS انجام شده توسط خبرگان وارد نرم‌افزار عاملی کیو با استفاده از آن انجام گرفت. جهت انجام تحلیل عاملی از ماتریس همبستگی<sup>۱۱</sup> استفاده شد. عامل‌ها به وسیله روش مؤلفه اصلی<sup>۱۲</sup> استخراج شدند و به روش واریماکس<sup>۱۳</sup> پنج دور چرخش یافتند. روش تحلیل عاملی اصلی‌ترین روش آماری برای تحلیل ماتریس داده‌های کیو است.

جدول ۱- ماتریس عوامل شناسایی شده

Component	۱	۲	۳	۴
d	۱.۷۰۰	.۷۰۲	.۰۲۴	.۱۲۶

<sup>۱۱</sup> - Correlation matrix

<sup>۱۲</sup> - Principal Components

<sup>۱۳</sup> - Varimax



	۲	۰.۷۱۰	۰.۷۰۰	۰.۰۶۰	۰.۰۵۵
	۳	۰.۰۷۴	۰.۰۲۴	۰.۹۲۸	-۰.۳۶۵
	۴	-۰.۰۲۴	-۰.۱۲۹	۰.۳۶۷	۰.۹۲۱

بارهای عاملی<sup>۱۴</sup> استخراج شده در جداول او ۲ نمایش داده شده‌اند. با توجه به اینکه از روش مؤلفه‌های اصلی<sup>۱۵</sup> برای استخراج عامل‌ها استفاده می‌شود، از اصطلاح **component** به جای عامل استفاده شده است. در اولین خروجی (جدول ۳)، تعداد عامل‌های استخراج شده گزارش شده و سپس در همان جدول، بارهای عاملی پس از چرخش ارائه شده‌اند.

جدول ۲- ماتریس چرخش یافته عامل‌ها

	Component			
	۱	۲	۳	۴
P۱۸	.۹۸۰	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۱۰	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۸	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۲۰	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۱۶	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۲	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۱۲	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۱۴	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۲۲	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۲۶	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۲۴	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۲۸	.۹۷۶	.۲۰۶	-۰.۳۲	.۰۵۸
P۹	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۱۳	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۱۷	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۱۹	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۲۳	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۱۵	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۲۵	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳

<sup>۱۴</sup> - Factor loading

<sup>۱۵</sup> - Principal Components

P۳	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۱	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۲۱	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۲۷	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۱۱	.۲۰۸	.۹۷۴	.۰۰۱	.۰۹۳
P۵	-.۱۰۸	-.۰۲۵	.۸۱۰	-.۰۱۵
P۴	.۱۳۰	.۱۶۴	.۷۸۳	.۳۳۶
P۲۹	-.۱۳۳	-.۰۶۹	.۵۸۱	-.۳۰۸
P۳۰	-.۰۱۹	.۲۰۰	.۰۴۷	.۸۰۲
P۷	.۲۱۵	.۲۲۱	-.۰۳۱	.۶۱۸
P۶	-.۰۶۳	-.۰۳۱	.۵۴۶	.۵۶۹

با توجه به جدول ۲، بارهای عاملی موجود نشان می‌دهد که به‌درستی چهار عامل (الگوی ذهنی) شناسایی شده است؛ بنابراین، اشخاص هجدهم، دهم، هشتم، بیستم، شانزدهم، دوم، دوازدهم، چهاردهم، بیست و دوم، بیست و ششم، بیست و چهارم و بیست و هشتم مشترکاً عامل اول (الگوی ذهنی)، اشخاص نهم، سیزدهم، هفدهم، نوزدهم، بیست و سوم، پانزدهم، بیست و پنجم، سوم، اول، بیست و یکم، بیست و هفتم و یازدهم مشترکاً عامل دوم و اشخاص چهارم، پنجم، بیست و نهم مشترکاً عامل سوم و درنهایت اشخاص سی‌ام، هفتم و ششم عامل چهارم را تشکیل می‌دهند. مقدار ویژه هر عامل (ستون Total) و سهمی از واریانس (% of Variance) که توسط هر عامل تبیین می‌شود و سرانجام جمع تراکمی آن‌ها (ستون cumulative %) در جدول شماره نمایش داده شده است. همان‌گونه که دیده می‌شود، واریانس کل تبیین شده برابر با ۹۲,۲۶۹ درصد است.

جدول ۳- مقدار واریانس کل تبیین شده

Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative%	Total	% of Variance	Cumulative%
dim ensi on.	۱	۱۷,۲۱۱	۵۷,۳۶۹	۱۲,۰۴۷	۴۰,۱۵۷	۴۰,۱۵۷
	۲	۷,۱۴۴	۲۳,۸۱۴	۸۱,۱۸۳	۴۰,۰۳۹	۸۰,۱۹۵
	۳	۱,۹۷۷	۶,۵۹۰	۸۷,۷۷۳	۱,۹۲۰	۸۶,۵۹۵
	۴	۱,۳۴۹	۴,۴۹۶	۹۲,۲۶۹	۱,۷۰۲	۹۲,۲۶۹

Extraction Method: Principal Component Analysis.

بر اساس این جدول، عامل اول (الگوی ذهنی نخست) ۴۰،۱۵۷٪ واریانس کل و عامل‌های بعدی به ترتیب ۴۰،۰۳۹٪ و ۶،۴۰۰٪ و عامل چهارم ۵،۶۷۴٪ واریانس کل را تبیین می‌کنند. در جدول ۴، تعداد ۱۲۳ گزاره و امتیازهای عاملی به‌دست‌آمده برای هر چهار الگوی ذهنی، نمایش داده‌شده است.

جدول ۴- امتیاز عاملی الگوهای ذهنی مختلف

مؤلفه‌ها	ردیف	شاخص‌ها	امتیاز عاملی الگوی ذهنی اول	امتیاز عاملی الگوی ذهنی دوم	امتیاز عاملی الگوی ذهنی سوم	امتیاز عاملی الگوی ذهنی چهارم
ثبات سیاسی	۶	میزان قدرت حکومت مرکزی	۴۸	۲۴	۱۱۶	۵۶
	۷	میزان اعتراضات سیاسی و ناآرامی‌های اجتماعی	۵۵	۱۵	۱۲	۱۱
	۸	میزان عمومیت یافتن اعتراضات، آشوب‌های خیابانی و اعتصابات	۳۵	۱۸	۸	۸
	۹	تغییر در ترکیب قدرت سیاسی از طریق مسالمت‌آمیز	۴۲	۵۹	۶	۷
فساد سیاسی	۲۱	کسب منافع (نامشروع) توسط سیاست‌مداران با استفاده از نفوذ و قدرت سیاسی	۹۳	۲	۱۱۵	۳
	۲۲	اعطای بدون ضابطه و سلیقه‌ای پست‌ها و مناصب دولتی به نزدیکان و دوستان	۲۲	۳	۱۱۹	۲
	۲۳	بهره‌مندی و استفاده از اطلاعات و امتیازات ویژه به سبب داشتن قدرت و نفوذ یا روابط خاص سیاسی	۱۸	۷	۱۱۳	۹
قانون و عدالت	۲۴	اعمال مقتدرانه قوانین در جامعه با روش‌های ضابطه‌مند، روشن و شفاف	۲۴	۶	۶۴	۸۵
مشارکت سیاسی	۲۷	بهره‌گیری عملی و استفاده از توان و استعداد مردم در اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب	۹۰	۲۱	۲۷	۸۷
	۲۸	رابطه نزدیک و متقابل شهروندان با دولتمردان و داشتن حق ارزیابی و امکان نظارت مستمر بر اقدامات آنان	۱۲۲	۱۹	۲۱	۷۲
آزادی‌های مدنی و حقوق	۲۹	وجود رسانه‌های خبری آزاد و مستقل	۱۰۹	۲۹	۲۵	۱۱۴
	۳۰	داشتن حق اظهارنظر، انتقاد و آزادی بیان	۱۲۱	۱۷	۴۵	۱۱۶
	۳۱	وجود انتخابات آزاد و رقابتی (حق انتخاب)	۱۰۱	۶۰	۷۳	۱۱۸
سیاسی آزادی‌ها	۳۲	تقویت و همبستگی ملی از طریق کمک به ایجاد وحدت و نزدیک ساختن دیدگاه‌های مردم و مسئولان در جامعه	۵۱	۱۰۲	۴۳	۹۷

۹۳	۴۹	۷۰	۶۷	تنویر افکار عمومی و روشن ساختن حقایق از طریق تحلیل بی طرفانه، صحیح و دقیق مسائل روز و اطلاع رسانی به مردم و مسئولان	۳۳	
۱۱۵	۴۱	۴۴	۷۸	نظارت مطلوب و مستمر (غیرمستقیم) بر عملکرد نهادهای عمومی کشور	۳۴	
۶۶	۱۰۸	۱۰۸	۲	میزان استفاده از سایت‌ها و وبلاگ‌های خبری، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی داخل کشور	۶۴	
۵۱	۶۱	۱۲۲	۱	میزان استفاده از مطبوعات خارجی (روزنامه، مجله، کتاب و سایر نشریات) فعال در عرصه مسائل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی	۶۵	
۲۰	۱۰۰	۹۰	۲۶	میزان استفاده از برنامه‌های خبری - تحلیل شبکه‌های رادیویی - تلویزیونی و کانال‌های ماهواره‌ای خارج از ایران (در زمینه مسائل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی)	۶۶	
۲۲	۷۷	۱۰۹	۵۹	میزان استفاده از سایت‌ها و وبلاگ‌های خبری، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی خارج کشور	۶۷	
۵۲	۹۳	۹۶	۹۶	احساس غرور از زندگی در نظام سیاسی کنونی	۸۱	اعتماد به نظام سیاسی
۶۱	۱۱۲	۱۱۹	۵۰	پشتیبانی از مواضع داخلی و خارجی نظام	۸۲	
۷۸	۱۲۰	۸۶	۳۹	دفاع از نظام در صورت وقوع حوادث نظیر جنگ	۸۳	
۹۸	۱۱۱	۱۰۰	۵۸	رأی دادن به نظام در صورت فرارندوم مجدد	۸۴	
۱۰۷	۱۰۵	۳۰	۱۱۴	ایفای نقش جدی مردم در تصمیم‌گیری‌های نظام	۸۵	
۱۳	۷۶	۸۷	۷۹	مناسب بودن قانون اساسی برای وضعیت فعلی	۸۶	
۱۵	۶۳	۷۴	۱۱۰	محافظت قانون اساسی کشور از دین و دنیای مردم	۸۷	
۱۴	۵۱	۷۲	۱۰۸	عملکرد نظام در راستای منافع مردم	۸۸	
۳۷	۵۶	۵۰	۸۸	احساس اعتماد و اطمینان به مجلس شورای اسلامی	۸۹	اعتماد به نهادهای سیاسی
۴۵	۸۶	۶۶	۱۰۶	احساس اعتماد و اطمینان به مجلس خبرگان	۹۰	
۳۳	۸۰	۸۴	۷۷	احساس اعتماد و اطمینان به شورای نگهبان	۹۱	
۳۲	۸۱	۴۲	۱۱۹	احساس اعتماد و اطمینان به مجمع تشخیص مصلحت نظام	۹۲	

۴۴	۵۲	۱۰۷	۵۴	احساس اعتماد و اطمینان به قوه قضائیه (دادگاه‌ها)	۹۳
۱۹	۱۰۴	۱۰۱	۹۷	احساس اعتماد و اطمینان به نیروهای نظامی و انتظامی (پلیس و ...)	۹۴

جدول ۵- مؤلفه‌ها و شاخص‌های عوامل سیاسی - قانونی

مؤلفه‌ها	ردیف	شاخص‌ها	آرایه‌های عاملی الگوی ذهنی اول	آرایه‌های عاملی الگوی ذهنی دوم	آرایه‌های عاملی الگوی ذهنی سوم	آرایه‌های عاملی الگوی ذهنی چهارم
ثبات سیاسی	۷	میزان اعتراضات سیاسی و ناآرامی‌های اجتماعی	۰	۴	-۴	۴
	۸	میزان عمومیت یافتن اعتراضات، آشوب‌های خیابانی و اعتصابات	۲	-۴	-۴	-۱
	۹	تغییر در ترکیب قدرت سیاسی از طریق مسالمت‌آمیز	۱	۳	-۱	۰
	۱۰	میزان کارایی بوروکراسی در اجرای سیاست‌ها	۳	-۲	۱	-۱
فساد سیاسی	۲۲	اعطای بدون ضابطه و سلیقه‌ای پست‌ها و مناصب دولتی به نزدیکان و دوستان	۳	۴	۲	۱
	۲۳	بهره‌مندی و استفاده از اطلاعات و امتیازات ویژه به سبب داشتن قدرت و نفوذ یا روابط خاص سیاسی	۳	۳	-۱	۱
	۲۴	اعمال مقتدرانه قوانین در جامعه با روش‌های ضابطه‌مند، روشن و شفاف	۳	۴	-۴	۰
عملکرد احزاب سیاسی	۳۳	تنویر افکار عمومی و روشن ساختن حقایق از طریق تحلیل بی‌طرفانه، صحیح و دقیق مسائل روز و اطلاع‌رسانی به مردم و مسئولان	۰	۴	۴	-۳
	۳۴	نظارت مطلوب و مستمر (غیرمستقیم) بر عملکرد نهادهای عمومی کشور	-۱	۳	-۲	-۱

۳۵	وجود اطمینان، قابلیت پیش‌بینی در فعالیت-های اقتصادی، تولیدی، خدمات خریدوفروش و سرمایه‌گذاری در کشور	-۲	۳	-۴	-۱
۴۲	میزان رواج پدیده رشوه در اقتصاد کشور، جامعه، ادارات و سازمان‌ها و ...	-۴	۰	-۱	۲
۴۸	میزان اهمیت و الویت داشتن پول در حل مسائل و مشکلات مختلف زندگی	-۴	۳	-۱	-۱
۸۲	پشتیبانی از مواضع داخلی و خارجی نظام	۱	-۲	-۱	۲
۸۳	دفاع از نظام در صورت وقوع حوادث نظیر جنگ	۲	۱	-۲	۱
۸۴	رأی دادن به نظام در صورت رفراندوم مجدد	۰	۱	-۱	۲
۸۵	ایفای نقش جدی مردم در تصمیم‌گیری‌های نظام	-۴	۱	-۳	۲
۸۶	مناسب بودن قانون اساسی برای وضعیت فعلی	-۱	۱	-۴	-۱
۸۷	محافظت قانون اساسی کشور از دین و دنیای مردم	-۳	۱	-۱	۳
۸۸	عملکرد نظام در راستای منافع مردم	-۳	۱	۱	۴
۸۹	احساس اعتماد و اطمینان به مجلس شورای اسلامی	-۲	۳	۰	-۱
۹۰	احساس اعتماد و اطمینان به مجلس خبرگان	-۳	۳	-۳	۳
۹۱	احساس اعتماد و اطمینان به شورای نگهبان	-۱	۰	۳	۴
۹۲	احساس اعتماد و اطمینان به مجمع تشخیص مصلحت نظام	-۴	-۴	۱	-۱
۹۳	احساس اعتماد و اطمینان به قوه قضائیه (دادگاه‌ها)	۱	۴	-۱	-۱
۹۴	احساس اعتماد و اطمینان به نیروهای نظامی و انتظامی (پلیس و ...)	-۲	-۲	-۳	۰
۹۵	تدبیر و دوراندیشی برای حل مشکلات	-۱	-۲	-۲	۱

اعتماد به نظام سیاسی

اعتماد به نهادهای سیاسی

کشور

## ۳-۱- الگوی ذهنی سیاست گرایی

طرفداران این الگوی ذهنی نقطه عزیمت برای ایجاد اعتماد عمومی در دولت را میزان اعتماد سیاسی مردم ارزیابی کرده‌اند. طبق این الگوی ذهنی از آنجایی که نهادهای عمومی و بوروکراسی‌های دولتی نماینده نظام سیاسی کشورها و بر خورده‌اند از آن به شمار می‌روند لذا فرض بر آن است که هرچقدر این نهادها از پشتوانه نظام سیاسی برخوردار باشند در جلب اعتماد مردم توفیق بیشتری کسب می‌کنند. این موضوع تداعی‌کننده بحث قدیمی رابطه سیاست و اداره است و به‌خوبی می‌تواند نحوه تأثیرگذاری حوزه سیاسی بر بوروکراسی‌ها را نشان دهد.

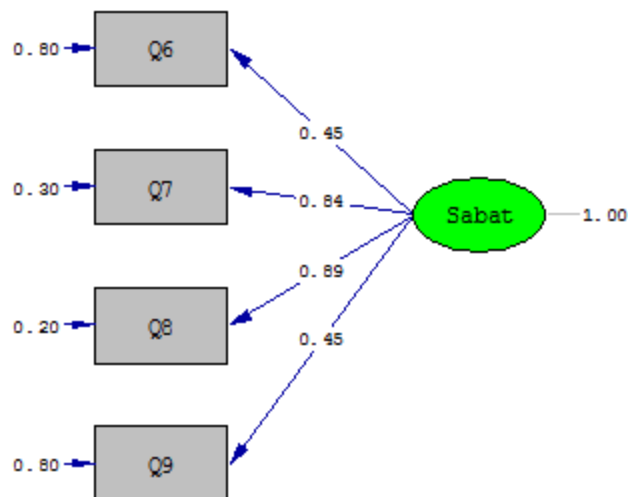
در این زمینه چند پیشینه نظری مختلف موجود است که یکی از مهم‌ترین آن‌ها نحوه عملکرد حاکمان سیاسی را مدنظر قرار می‌دهد تا مشخص سازد چگونه عملکرد نظام سیاسی در جلب اعتماد عمومی می‌تواند در نوع نگرش مردم نسبت به بوروکراسی‌های اداری مؤثر باشد. برای نمونه پرسمن و ویلداوسکی سرچشمه بسیاری از مشکلات اجرایی را در حوزه سیاسی و خطمشی‌گذاری جستجو می‌کنند ۱۸ به عبارت بهتر سازمان‌های دولتی ابزار اصلی پیاده‌سازی و اجرای منویات حکام سیاسی و سیاست‌های کلان شکل‌گرفته در بستر نظام سیاسی هستند و به همین علت عملکرد بوروکراسی‌های عمومی در زمینه‌های مختلف شاخصی است که مردم با استناد به آن در مورد میزان قابلیت‌ها و سطح کفایت یک حکومت به قضاوت می‌نشینند، به‌ویژه زمانی که بوروکراسی‌ها نمی‌توانند وعده‌های انتخاباتی سیاسیون را محقق سازند.

از دیدگاه این گروه اعتماد به‌نظام سیاسی (گزاره‌های ۸۱، ۸۲، ۸۴، ۸۵، ۸۷ و ۸۸)، کارگزاران سیاسی (گزاره‌های ۹۴، ۹۵، ۹۶ و ۱۰۱) و درنهایت اعتماد به نهادهای سیاسی (گزاره ۹۱، ۹۳، ۸۷، ۸۸ و ۸۹) شکل‌دهنده اعتماد آن‌ها به دولت و سازمان‌های دولتی است.

در تجزیه تحلیل استنباطی، پیش از آزمون فرضیه‌ها می‌بایست با استفاده از آزمون تحلیل عاملی تأییدی روایی سازه را مورد آزمون قرار دهیم. آزمون برازندگی در تحلیل تأییدی و مسیر، شاخص RMSEA، یا جذر برآورد واریانس خطای تقریب کمتر از هشت درصد شاخص  $\frac{\chi^2}{df}$  کمتر از سه و (GFH, CFL, IFI, NNFI) بالاتر از ۹۰ درصد هست. مقدار (T-Value) ضرایب معنی‌داری هر متغیر نیز بزرگ‌تر از ۲ و کوچک‌تر از ۲- باشد، مدل از برازش خوبی برخوردار است یا به عبارتی تقریبی معقولی از جامعه برخوردار هست.

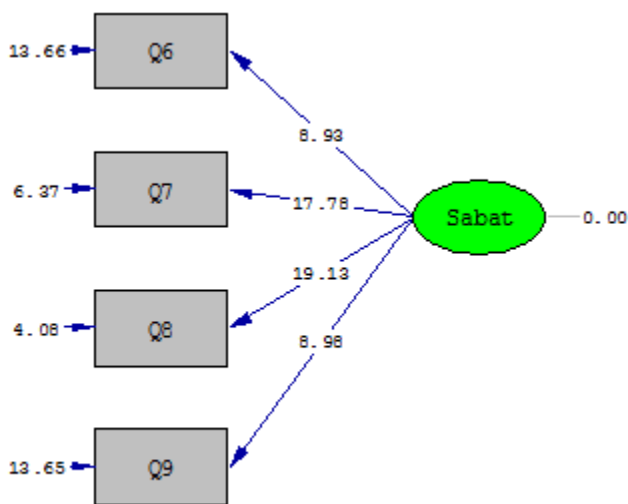
## ۳-۲- مدل اندازه‌گیری ثبات سیاسی

نمودارهایی که در بخش زیر آورده‌ایم مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول متغیرهای ثبات سیاسی را در حالت استاندارد و معناداری را نشان می‌دهد.



Chi-Square=12.74, df=9, P-value=0.00171, RMSEA=0.057

نمودار ۱- مدل اندازه‌گیری ابعاد ثبات سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت استاندارد



Chi-Square=12.74, df=9, P-value=0.00171, RMSEA=0.057

نمودار ۲- مدل اندازه‌گیری ابعاد ثبات سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت معنی‌داری

جدول ۶- شاخص‌های برازش مدل ثبات سیاسی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
$\chi^2/df$	< ۳/۰۰	۱,۴۱
GFI(goodness of fit index)	> ۰/۹۰	۰,۹۷

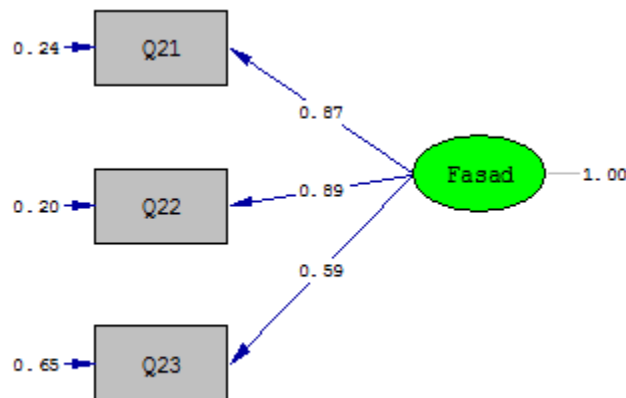


RMSEA(Root Mean Square Error of Approximation)	<۰/۰۸	۰,۰۵۷
RMR(root mean square residual)	<۰/۰۵	۰,۰۴۱
NFI (Normed Fit Index)	>۰/۹۰	۰,۹۷
NNFI (Non-Normed Fit Index)	>۰/۹۰	۰,۹۴
CFI (Comparative Fit Index)	>۰/۹۰	۰,۹۹

با توجه به نمودار اعداد معنی‌داری؛ همان‌گونه که مشاهده می‌گردد عدد معنی‌داری مسیر اغلب متغیرها بزرگ‌تر از مقدار (۱,۹۶) است لذا تمامی روابط مدل در سطح معنی‌داری قرار دارند همچنین با توجه به شاخص‌های برازش در جدول بالا مشاهده می‌گردد که تمام شاخص‌ها در سطح مطلوبی قرار دارند لذا مدل پژوهش از برازش قابل‌قبولی برخوردار است.

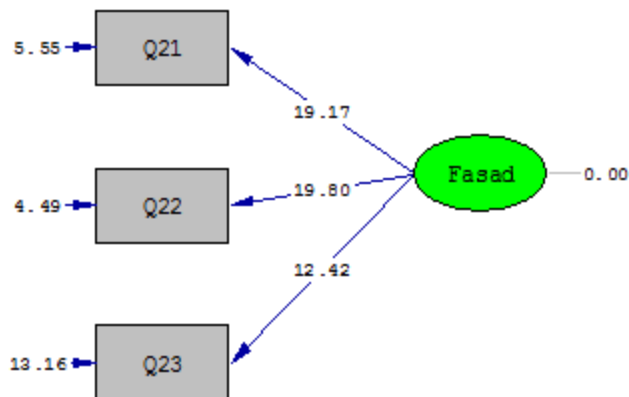
### ۳-۳- مدل اندازه‌گیری فساد سیاسی

نمودارهایی که در بخش زیر آورده‌ایم مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول متغیرهای فساد سیاسی را در حالت استاندارد و معناداری را نشان می‌دهد.



Chi-Square=0.00, df=0, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

نمودار ۳- مدل اندازه‌گیری ابعاد فساد سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت استاندارد



Chi-Square=0.00, df=0, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

نمودار ۴- مدل اندازه‌گیری ابعاد فساد سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت معنی‌داری

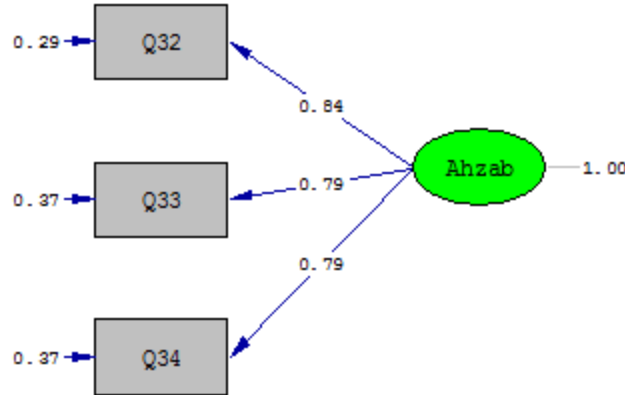
جدول ۷- شاخص‌های برازش مدل فساد سیاسی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
$\chi^2/df$	< ۳/۰۰	۰,۰۰۰
GFI(goodness of fit index)	> ۰/۹۰	۰,۰۰۰
RMSEA(Root Mean Square Error of Approximation)	< ۰/۰۸	۰,۰۰۰
RMR(root mean square residual)	< ۰/۰۵	۰,۰۰۰
NFI (Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۰۰۰
NNFI (Non-Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۰۰۰
CFI (Comparative Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۰۰۰

با توجه به نمودار اعداد معنی‌داری؛ همان‌گونه که مشاهده می‌گردد عدد معنی‌داری مسیر اغلب متغیرها به‌جز متغیر ۱۱ بزرگ‌تر از مقدار (۱,۹۶) است لذا تمامی روابط مدل در سطح معنی‌داری قرار دارند همچنین با توجه به شاخص‌های برازش در جدول بالا مشاهده می‌گردد که تمام شاخص‌ها در سطح مطلوبی قرار دارند لذا مدل پژوهش از برازش قابل‌قبولی برخوردار است.

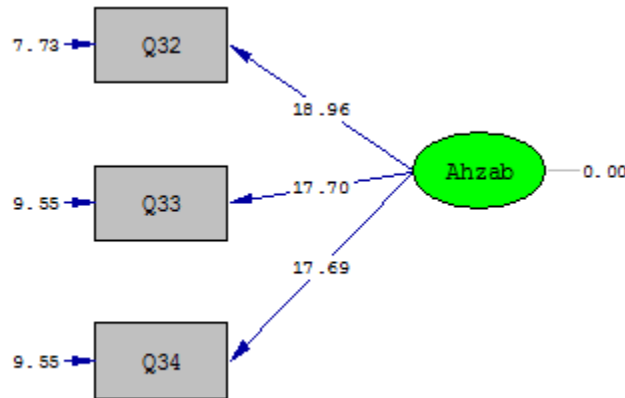
#### ۴-۳- مدل اندازه‌گیری عملکرد احزاب سیاسی

نمودارهایی که در بخش زیر آورده‌ایم مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول متغیرهای عملکرد احزاب سیاسی را در حالت استاندارد و معناداری را نشان می‌دهد.



Chi-Square=0.00, df=0, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

نمودار ۵- مدل اندازه‌گیری ابعاد عملکرد احزاب سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت استاندارد



Chi-Square=0.00, df=0, P-value=1.00000, RMSEA=0.000

نمودار ۶- مدل اندازه‌گیری ابعاد عملکرد احزاب سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت معنی‌داری

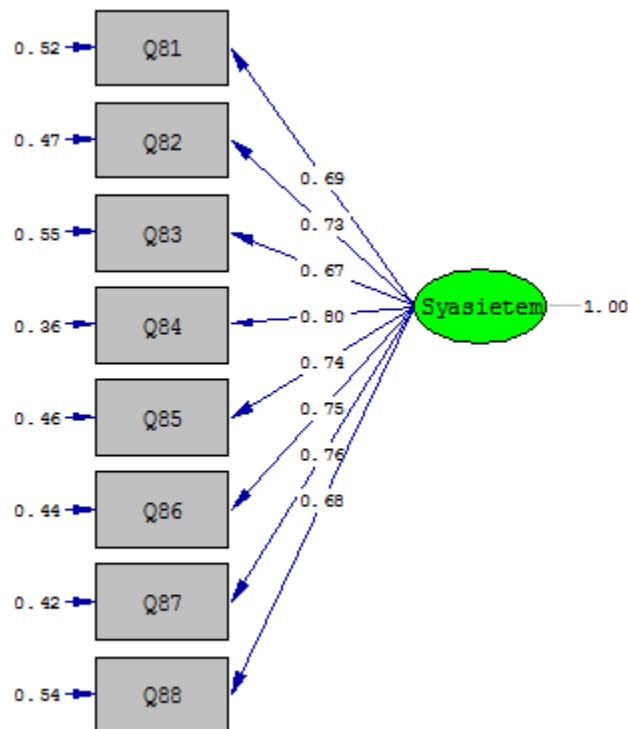
جدول ۸- شاخص‌های برازش مدل عملکرد احزاب سیاسی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
$\chi^2/df$	< ۳/۰۰	۰,۰۰۰
GFI(goodness of fit index)	> ۰/۹۰	۰,۰۰۰
RMSEA(Root Mean Square Error of Approximation)	< ۰/۰۸	۰,۰۰۰
RMR(root mean square residual)	< ۰/۰۵	۰,۰۰۰
NFI (Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۰۰۰
NNFI (Non-Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۰۰۰

با توجه به نمودار اعداد معنی‌داری؛ همان‌گونه که مشاهده می‌گردد عدد معنی‌داری مسیر اغلب متغیرها بزرگ‌تر از مقدار (۱,۹۶) است لذا تمامی روابط مدل در سطح معنی‌داری قرار دارند همچنین با توجه به شاخص‌های برازش در جدول بالا مشاهده می‌گردد که تمام شاخص‌ها در سطح مطلوبی قرار دارند لذا مدل پژوهش از برازش قابل‌قبولی برخوردار است

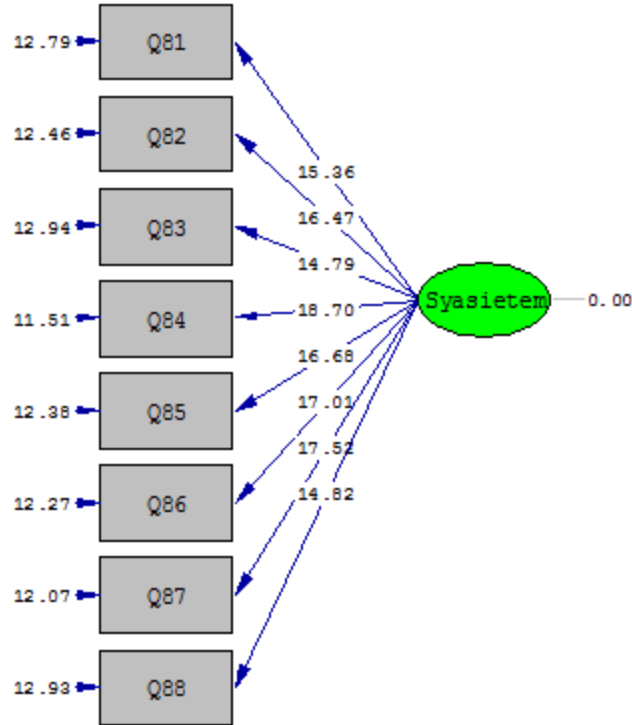
۵,۴. مدل اندازه‌گیری اعتماد به‌نظام سیاسی

نمودارهایی که در بخش زیر آورده‌ایم مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول متغیرهای اعتماد به‌نظام سیاسی را در حالت استاندارد و معناداری را نشان می‌دهد.



Chi-Square=259.40, df=220, P-value=0.00000, RMSEA=0.072

نمودار ۷- مدل اندازه‌گیری ابعاد اعتماد به‌نظام سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت استاندارد



Chi-Square=259.40, df=220, P-value=0.00000, RMSEA=0.072

نمودار ۸- مدل اندازه‌گیری ابعاد اعتماد به‌نظام سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت معنی‌داری

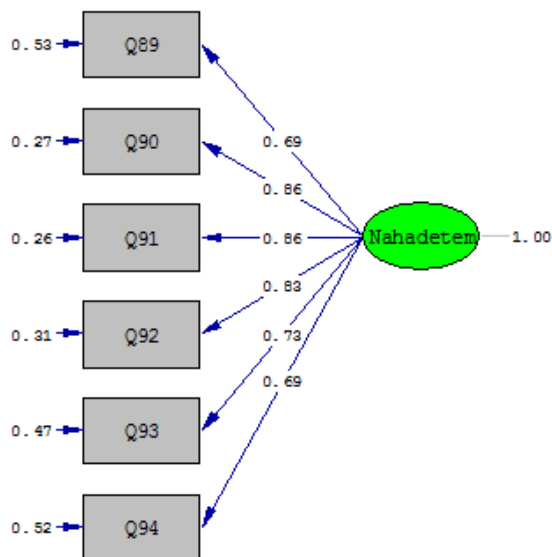
جدول ۹- شاخص‌های برازش مدل اعتماد به‌نظام سیاسی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
$\chi^2/df$	< ۳/۰۰	۱,۱۷
GFI(goodness of fit index)	> ۰/۹۰	۰,۹۷
RMSEA(Root Mean Square Error of Approximation)	< ۰/۰۸	۰,۰۷۲
RMR(root mean square residual)	< ۰/۰۵	۰,۴۷
NFI (Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۹۷
NNFI (Non-Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۹۶
CFI (Comparative Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۹۰

با توجه به نمودار اعداد معنی‌داری؛ همان‌گونه که مشاهده می‌گردد عدد معنی‌داری مسیر اغلب متغیرها بزرگ‌تر از مقدار (۱,۹۶) است لذا تمامی روابط مدل در سطح معنی‌داری قرار دارند همچنین با توجه به شاخص‌های برازش در جدول بالا مشاهده می‌گردد که تمام شاخص‌ها در سطح مطلوبی قرار دارند لذا مدل پژوهش از برازش قابل‌قبولی برخوردار است.

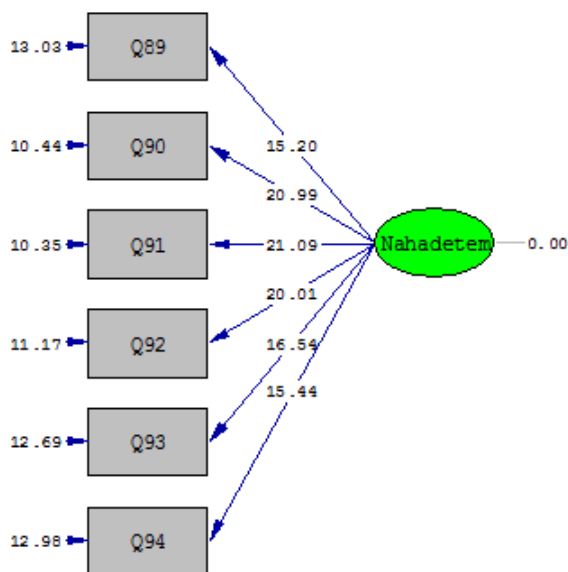
**۶,۴. مدل اندازه‌گیری اعتماد به نهادهای سیاسی**

نمودارهایی که در بخش زیر آورده‌ایم مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول متغیرهای اعتماد به نهادهای سیاسی را در حالت استاندارد و معناداری را نشان می‌دهد.



Chi-Square=348.71, df=199, P-value=0.00000, RMSEA=0.067

نمودار ۹- مدل اندازه‌گیری ابعاد اعتماد به نهادهای سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت استاندارد



Chi-Square=348.71, df=199, P-value=0.00000, RMSEA=0.067

نمودار ۱۰- مدل اندازه‌گیری ابعاد اعتماد به نهادهای سیاسی با استفاده از تحلیل عاملی در حالت معنی‌داری

جدول ۱۰- شاخص‌های برازش مدل اعتماد به نهادهای سیاسی

شاخص برازش	مقدار مطلوب	نتیجه
$\chi^2/df$	< ۳/۰۰	۱,۷۴
GFI(goodness of fit index)	> ۰/۹۰	۰,۸۹
RMSEA(Root Mean Square Error of Approximation)	< ۰/۰۸	۰,۰۶۷
RMR(root mean square residual)	< ۰/۰۵	۰,۵۳
NFI (Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۹۷
NNFI (Non-Normed Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۹۸
CFI (Comparative Fit Index)	> ۰/۹۰	۰,۹۰

با توجه به نمودار اعداد معنی‌داری؛ همان‌گونه که مشاهده می‌گردد عدد معنی‌داری مسیر اغلب متغیرها بزرگ‌تر از مقدار (۱,۹۶) است لذا تمامی روابط مدل در سطح معنی‌داری قرار دارند همچنین با توجه به شاخص‌های برازش در جدول بالا مشاهده می‌گردد که تمام شاخص‌ها در سطح مطلوبی قرار دارند لذا مدل پژوهش از برازش قابل‌قبولی برخوردار است.

#### ۴- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری:

در تحقیق حاضر چهار رویکرد (الگوی ذهنی) بر اعتماد عمومی تاثیر داشتند که اطلاعات آنها از طریق روش کیو جمع‌آوری و توسط محقق جمع‌بندی شد. این چهار رویکرد را می‌توان نماینده تفکرات و اندیشه‌های موجود در جامعه دانست که هر کدام را قشری از جامعه نمایندگی می‌کنند. گروه اول کسانی هستند که رفتار و عملکرد دولت در قبال مردم را در جلب اعتماد عمومی بسیار موثر می‌دانند. از نگاه این گروه رفتارهای پاسخگو، عادلانه، اثربخش، قانون‌مدار، شایسته‌سالار، به دور از فساد سیاسی و در بستر سیاسی با ثبات مولد اعتماد مردم به دولت است. دیدگاه سوم گروهی را نمایندگی می‌کند که اداره را تابع و دنباله‌رو سیاست معرفی می‌کند و قائل است که اداره مقبولیت و محبوبیت خود را از سیاست دریافت می‌کند و اعتماد مردم به دولت تابعی از عملکرد حکومت و سیاستیون مرتبط با آن است.

در رویکرد سیاست‌گرایی کمترین امتیاز به اعتماد مردم به نظام سیاسی تعلق گرفته است و بیشترین امتیاز به اعتماد مردم به نهادهای سیاسی اختصاص یافته است. اگر چه این امتیازات به طور کلی در محدوده ضعیف و متوسط قرار می‌گیرند. - لازم است بار دیگر تاکید شود که تئوری‌ها یا رویکردهای مختلفی در زمینه اعتماد عمومی به دولت (اعتماد سیاسی) وجود دارند که در این زمینه پنج رویکرد مدیریت بازرگانی، مدیریت دولتی، تئوری اصیل-وکیل، رویکرد جامعه‌شناسی و دیدگاه ارزشی اسلامی موجود است.

براساس نتایج بدست آمده روند کلی اعتماد سیاسی با افزایش سطح تحصیلات کاهش می یابد. طبق نتایج بدست آمده اعتماد عمومی در بین جوانان ۲۰ تا ۳۰ سال نیز تا حدی کمتر از گروه های سنی دیگر بوده است و این موضوع از نظر آماری معنادار می باشد همچنین نوع جنسیت بر میزان اعتماد عمومی به نهادهای دولتی و سطح اعتماد سیاسی موثر و میزان آن نزد مردان بیشتر بوده است.

#### ۱-۴- نتایج کاربردی

۱) در میان شاخص های اعتماد به نهادهای سیاسی کمترین اعتماد به ترتیب معطوف به قوه مجریه و شورای نگهبان بوده است که احتمالاً بخشی از این مساله متاثر از کنش ها و رخداد های سیاسی اجتماعی بازه زمانی انجام پژوهش می باشد. این در حالی است که میزان اعتماد به نیروهای نظامی و انتظامی رسمی کشور مثل پلیس، ارتش و... بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده اند.

۲) در مورد مولفه اعتماد به نظام سیاسی، شاخص دفاع از نظام و کشور در صورت بروز یک جنگ خارجی. بالاترین درصد را دارا بوده است از این رو به نظر می رسد اگر چه ایرانیان ممکن است در داخل مرزهای سرزمینی از لحاظ سیاسی - اجتماعی مشکلاتی را با یکدیگر تجربه کنند اما در صورت تجاوز خارجی به احتمال فراوان در دفع آن از سرزمین خویش اتفاق نظر خواهند داشت این سرمایه ای بزرگ برای کشور به شمار می رود و برخی تحلیل گران خارجی نیز در نظریات خود از این ویژگی ایرانیان یاد کرده و از این جهت آنان را غیر قابل پیش بینی دانسته اند. شایان ذکر است که برخی پاسخ دهندگان خود اشاره می کردند که با وجود برخی اعتراضات، تجاوز به نظام را در صورتی که به معنای تجاوز بیگانگان به حریم میهن باشد تحمل نخواهند کرد همچنین درصد بالایی شاخص احساس غرور از زندگی در جمهوری اسلامی نشان گر حس غرور ملی ایرانیان، احساس هویت و ریشه دار بودن اعتقادات دینی و هویت ایرانی در کشور و نزد آحاد ملت است. البته شاخص های نحوه عملکرد نظام، میزان تناسب قانون اساسی با وضعیت کنونی کشور، میزان تاثیر و ایفای نقش مردم در تصمیم گیری های نظام، کمترین میانگین را داشتند.

۳) در زمینه اعتماد به کارگزاران سیاسی، شاخص های استفاده شایسته و بهینه مسئولان از منابع موجود کشور، داشتن تخصص و مهارت لازم برای انجام وظایف و میزان جلوگیری از حیف و میل بیت المال نامطلوب ترین وضع را در این ابعاد ۳ گانه این مولفه دارا بودند.

۴) در رابطه با مولفه مشارکت سیاسی، شاخص دارا بودن حق ارزیابی و نظارت مستمر برفعالیت های دولت مردان از دید پاسخ دهندگان کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است.

۵) در زمینه مولفه نحوه عملکرد احزاب سیاسی، شاخص ارائه تحلیل های بی طرفانه و روشن ساختن حقایق کشور کمترین میانگین را به دست آورد که می تواند گویای بی اعتمادی مردم به جناح ها سیاسی و اعتقادی به جانبداری و عدم صداقت آن ها در رابطه با مردم باشد. همان گونه که اشاره شد به نظر می رسد عدم تاثیر گذاری این مولفه بر متغیر اعتماد سیاسی نشأت گرفته از همین کارکرد ناقص احزاب و عدم شکل گیری و قوام صحیح و اصولی آن ها در جامعه ایران است.

۶) در میان شاخص های فساد سیاسی، شاخص بهره مندی و استفاده از رانت و امتیازات ویژه به سبب داشتن نفوذ یا روابط خاص سیاسی نامطلوب ترین وضع را از دید پاسخگویان دارا بوده است که به نوبه خود قابل توجه است.



۷) در میان شاخص های حاکمیت قانون، شاخص یکسان بودن مردم و مسئولان در برابر قوانین و مقررات جاری کشور نامطلوب ترین میانگین را از دید پاسخگویان دارا بوده است که با عنایت به حاکمیت ارزش های اخلاقی و آموزه ها و اصول اسلامی در جامعه ایران جای بحث و بررسی و موشکافی بیشتری دارد.

#### منابع:

۱. رایبیز، استیفن پی، (۱۳۷۷)، رفتار سازمانی (مفاهیم، نظریه ها و کاربردها)، جلد اول، ترجمه دکتر علی پارسائیان و دکتر سید محمد اعرابی، دفتر پژوهش های فرهنگی، چاپ اول.
۲. سالار مرادی و ابوالفضل دلاوری، ۱۳۹۸، سنجش اعتماد سیاسی و شناسایی عوامل موثر بر آن در استان کردستان
۳. Behn, Robert. D, (۲۰۰۱), "Rethin King Democratic Accountability" international Public Management Journal.
۴. Behn, Robert. D, (۲۰۱۰), "Rethin King Democratic Accountability" international Public Management Journal.
۵. David Macdonald, ۲۰۲۰, Political Trust and Support for Immigration in the American Mass Public, British journal of political science
۶. Guido Mollering. (۲۰۰۴). Understanding organizational trust – foundations , constellations .and issues of operationalization. Journal of Managerial Psychology Vol. ۱۹ No. ۶
۷. Isaac Kofi Mensah, ۲۰۲۰, A Comparative Analysis of the Impact of Political Trust on the Adoption of E-Government Services, International Journal of Public Administration
۸. Mishler, William & Richard Rose, ۲۰۰۱. "What are the origins of political trust? Testing institutional and culture theories in post – communist societies" Comparative political studies ۳۴ (۱): ۳۰-۶۲
۹. Muller, Edward N, and Thomas O. Iuckam ۱۹۷۷. "on the meaning of political support". American political science review ۷۱ (۴): ۱۵۶۱- ۱۵۹۵.
۱۰. Neustad, R.E (۱۹۹۷), "The political of mistrust" in ۱. S.nye, P. D. Zelikow& D. C. King (Eds), why people don't trust government (PP. ۱۷۹-۲۰۱). Cambridge, MA: Harvard University press.
۱۱. Newton, Kenneth and Pippa Norris. ۲۰۰۰ confidence in public institutions: Faith, Culture, or performance? In disaffected democracies. What's troubling the trilateral countries? Edited by S. J. Pharr and R. D. Putnam. New Jersey Princeton University press
۱۲. Norris, Pippa, ۱۹۹. "Critical citizens, Global support or democratic government" oxford: Oxford University press.

۱۳. Raney, R. F. ۲۴ February. A Utopian with a Twinkle and an Idea: Online Democracy, New York Times, p. G۶, ۱۹۹۹.
۱۴. Seligson, Mitchell, ۲۰۰۲, the impact of corruption on regime legitimacy: A comparative study of four Latin American countries. Journal of politics, ۶۴ (۲): ۴۰۸- ۴۳۳.
۱۵. Sims, H, ۲۰۰۹, public confidence in government and government service delivery, Canadian center for management development.
۱۶. Smith, G- E- & Huntsman, C.A (۱۹۹۷), Reframing the metaphor of the citizen – government relationship a value – centered perspective, public administration review, ۵۷ (۴), ۳۰۹ -۳۷۸.